

σκέπτεται, λέει, να κάνει μεγάλες οικονομίες. Να ελαττώσει δηλ. θέσεις, να ψαλιδίσει μιστούς, να καταργήσει νομαρχίες και δικαστήρια, και τ'άλλα.

Σπουδαία πράγματα δ' αυτά και σημάδια ολοφάνερα πώς τραβάμε όλοταχώς στη χρυσή εποχή που θα καταργηθεί το ρουσφέτι και θα βασιλεύει η δουλειά κ' η τιμιότητα στη χώρα μας.

Μα παναθεακά τες γιά έφημερίδες—κ' έννοούμε δα τις ύπουρικές—πριν καλοχρηντήσουμε τ'α κανονικά μεταρρυθμιστικά σχέδια του Πρωτόκη, σκοταφίχκανε νά μάς πούνε πώς δ' αυτά γίνονται μόνο και μόνο γιά νά πέσει στά μαλακά μεθαύριο ο Κόδων; και νά μπορεί να δηλοκοπήσει στο λαό, λέγοντας του πώς δέν τόν άρχει η Άντιπολίτευση να έφραδίσει τ'ο κενό τ'ο Έθνικό πρόγραμμα του...

ΓΙΑ ΤΟ ΔΡΑΜΑ

του Μάρκου Αβγέρη «Μπροστά στους ανθρώπους» στο εφημερίδιο της παραμένης εβδομάδας δημοσιεύθηκαν τ' ακόλουθα:

Μας γράφουν από την Άθνα ότι ο κ. Χρηστομάχος ανέθεσε στη «Νέα Σικνή» τ'ο έργο ενός νεώφρου τής Γαβριήλης, τ'ο Μ. Αβγέρη. Τ'ο έργο αυτό «Μπροστά στους ανθρώπους», είχε επιτυχία μεγάλη. Πιστέ από τότε που πιασθήκανε οι Κόδοδοι τ'ο Κκαπίτσι, οι Άθναίοι δέν παρενοχλήσαν σ'α τ'ο έργο έσημαίνον τήν έμφάνιση ενός ταχάτου δραματικού, νέου, δυνατού, και τ'ο πιστεύεται πολλά.

Τ'ο δράμα τ'ο Μάρκου Αβγέρη τ'ο μελετάει τώρα ο κ. Ήων γιά νά δει αν είναι κατάλληλο γιά τ'ο Βασιλικό θέατρο. Αν μάς έδινε τήν άδεια ο κ. Έπιμηλητής τ'ων Ανακτόρων θά τ'ο τ'ο συσταίναμε τ'ο δειλά, με τήν πεποίθηση πάντα πώς τ'ο συσταίναμε κατ'επιλογή.

Ρωμιός = Μπαμπάς πού χωράει βυζαντινά νοήματα πηρωτά γιομάτα λόγια.

Πατριωτισμός = Σερβικά πατριώτικα μπροστά στο Κεντρικό Ταμείο.

Μιδωριώτης = Άρρωστος πούχει τή γλώσσα του άκαλάστη.

Δημόκριτος

τα, έδωκε παράδοση πού σ'αυτήν, είπαμε, χωράει οι γλώσσες τή ζωή, και αυτή τις κάνει, όσες είναι, να λένονται φυσικά διαλεκτοί. Ναι, στην εποχή τ'ο Σοφικανού, στό σχολείο δέν πατούσαν οι γυναίκες, γράμματα δέν έμαθαιναν, και τ'α εις εμάς τ'ο κύκλος έμοσθών διαδεδομένα όργανα συνεννοήσεως δέν τ'α γρικούσαν. Ναι, η κοινή γλώσσα, τ'ο Σοφικανού δέν ήταν όλους διόλου αγγλώσσα κοινή, είτανε μόνο απλή γλώσσα, π'ο απλή από τις άλλες πού συνήθιζαν να γράφουν, τις «Έλληνικές». Και είτανε απ'ο απλή γιά να μπορούσε εύκολότερα να τήν καταλαβαίνει κανείς όταν έδιδε, και δέν είταν όλους διόλου κοινή, γιατί άριστά χωδαία (*) είτανε και τέτοια πού είταν. Δέν είταν όμως και καθαρεύουσα. Καθαρεύουσα δέν είναι η πρώτη κοινή, έπο'ο και οι γυναίκες σχεδόν να τή γρικούν, και στην ίδια γλώσσα, π'ο είναι γραμμένη η πρώτη αυτή, στην ίδια γλώσσα είναι γραμμένος ολόκληρος τής γραμματικής τ'ο Σοφικανού ο έπιλογος (**). Όπως βλέπετε απ' αυτό τ'ο κομμάτι: «Και μη βαρυγομήσει τινάς αν έκεινα πού

(*) Κοίτα Σάβη παράτημα κτλ. σελ. 12' χωδαία τ'ην λέει ο Σοφικανός ο ίδιος. (**) Κοίτα Σάβη παράτημα κτλ. σελ. 12, 13.

Έγνωρίζομαστε από παιδιά, τ'ων άγκυπύσα γιατί είταν καλή καρδιά, τ'ων έχτιμούσα κιόλας γιά τις ιδέες του και τις σκέψεις του πού μού άρεσαν. Σάν είπηγα στό νησί του η πρώτη κέψη μου είτανε να ρωτήσω γ'αυτόνε.

— Μή τ'α ρωτάς, μού άποκρίθηκε κάποιος, και εκούνησε λυπητερά τ'ο κεφάλι του.

Δέν κατάλαβα τί ήθελε να μού π'η και ξαναρώτιστα.

— Ο φίλος σου—μ'ο είπε—είναι χαμένος άνθρωπος. Έδυστόχησε.

Ήξερα πώς είτανε έμπορος. Έμπορεύομαστε τ'α σπουγγάρια από τ'ον κειρά πού πέθανε ο πατέρας του πού είταν κι αυτός έμπορος. Φυσικά ο νοός μου π'ηγ' από έμπόριο. Αν έδωσάι'ομαι γ'αυτό, στό έθνα άμικτος και σκερτ'οί.

— Και πώς είτανε αυτό; ξαναρώτιστα.

— Ήως τ'ο παθε: δέν τ'ο ξέρεις; τ'α σπουγγάρια δ'α χωρατεύει. Μια άτυχία άγρια να κάνει, λίγο να μη προσέξης, χάθηκε. Είχε αγοράσει μια μεγάλη παρτίδα σ'α τμή πού οι άλλοι έμποροι τήν βρίσκανε πολύ μεγάλη. Τ'ον ξέρεις τ'ο φίλο σου Δέν ήθελε τίθλιο κανέναν. Δ'ε ζητούσε να κερδίσει άμεταλλευόμενος τή στενοχώρια τ'ο άλλου. Είχε συνείδηση ο φίλος σου γ'αυτό κ' έδυστόχησε. Επειτα να τ'ο π'ο; Αυτός δέν είταν γεννημένος γ'α τ'ο έμπόριο. Τ'ο έμπόριο θέλει άδικία. Τ'ον βρίσκαι τ'ον άλλου στην άγορά; να τ'ον πνίξες. Τότε γίνεσαι πλούσιος. Ο φίλος σου π'ηγαίνα με τ'ο Έθαγγέλιο. Μά με τ'ο Έθαγγέλιο τήν φυγή του κερδίσει κανένας, όχι και γράμματα.

Μ'ο έκαναν βθεακά εντύπωση τ'α λόγια του.

— Είταν μεγάλη η ζημία του;

— Μεγάλη λέει; Όσα είχε, όλα τάχασε. Πάει και η παρουσία τ'ο πατέρα του, πάνε και τ'α δικά του. Τ'ο σπ'ητι τ'ο μείνει Τήν Κυριακή τ'ο βγάζουν και αυτό στην πλειστηριασμό.

— Και τώρα πού βρίσκεσαι;

— Ποιός τ'ο ξέρει; μήπως γράφει σε κανένα; Τις άλλες είτανε στό Τριέστι, τώρα άκουσα πώς βρίσκεται σε κάποιο χωριό τής Γερμανίας; Ξέρω κι εγώ. Λένε πώς δέν έχει ούτε ψωμί.

Έφυγα. Δέν μπορούσα πιά ν' άκούσω περισσό-

εις πολλούς χρόνους και καιρούς με πολλόν κόπον και καλούς διδασκάλους μετά βίας μαθιόνται, τ'ορ να τ'α βλέπουν εις τέτοιαν γλώσσαν κοινήν όπου και οι γυναίκες σχεδόν να τήν γρικούν, ότι και διά τούτο οι νέοι θέλουν αφήσει να μηδεν σπουδάζουν σ'α μαθήματα τ'α Έλληνικά, αλλά μάλιστα τούτη θέλει είσθαι αρχή καλή να παραινιθούν και να πάρουν πόθον να μάθουν εκείνα πούναι βαθύτερα και ποχθίζονται με μεγάλην σπουδήν, επειδή χωρίς διδάσκαλον άπατός του τινάς εις όλιγον θέλει μάθει να κλίνει τ'α μέρη τ'ο λόγου, και θέλει ξεύρει να κανονίζει και να τεχνολογεί και τ'αλλα όσαν είναι γραμμένα». Αυτή λοιπόν τή γλώσσα πού δέν είναι καθαρεύουσα και πού είναι άντικατωμένη, όχι όλους διόλου η ίδια εκείνη πού μιλούσαν, όμως άπλη, ώστε κ' οι γυναίκες σχεδόν να τή γρικούν άρπάζοντα; γιά έπιχειρήμα ο κ. Σκιζς, άποδείχνει—καθώς νομίζει—πώς η καθαρεύουσα ήτο το εις εύρύτερον κύκλον όμοσθών διαδεδομένον όργανον συνεννοήσεως». Ός τόσο εκατό χρόνια πριν, όπως λέει ο ίδιος ο κ. Σκιζς τέσσερα φύλλα πριν αή δημόδης ήτο διαδεδομένη εις τ'ο μεγαλύτερον μέρος τ'ο έθνους (=εις εύρύτερον κύκλον όμοσθών) και επεμράτει δσημέραι περισσότερον καθ' όσον μετά τής ζενικής κατακτήσεως (τ'ων Τούρκων) ηβξανεν ή ά-

τερα. Τ'α μάτια μου είχανε βουρκώσει. Ο κόσμος μου φαίνονταν τόσο μάταιος, τόσο κακός. Κανένα δέν ήθελα να ιδώ. Ήθελα να μείνω μοναχός. Να μαζέψω τ'ο νού μου, να κλάψω κιόλας γιά να ξανασάνω λιγάκι. Μά γιατί; γιατί να τ'ο πάθη αυτό ο φίλος μου; έλεγα με τ'ο νού μου. Τόσο τίμιος, τόσο καλός κι ευγενικός πού είταν. Δέν είναι λοιπόν ο κόσμος γιά τους καλούς; και τους τίμιους; Και να συλλογίζομαι πώς δέν έχει ούτε ψωμί; πώς γυρίζει τους δρόμους πεινασμένοι. Αυτός ο μωχαναθραμένος, πού τ'ον είχε έναν ο πατέρας του κ' έλαχτρούσε γ'αυτόν και τ'ον κεράρωνε. Πού είτανε τώρα να τ'ον ιδώ. Τ'α μελίγγια μου με πονούσαν. Κάτι άνάθραξ; μέσα μου. Κάθησα στο τραπέζι μου κ' είπηρα τήν πένη στο χέρι με τ'ον άπόφαση να τ'ο γράψω. Δέν μπορούσα. Έπρεπε να ξεσκάσει. Να γύσω στο χωριό όλη τή στενοχώρια μου να βγάλω όλη τή φρακιά τής ψυχής μου, να παρηγορήσω με δυο γλυκά λόγια και τ'ο φίλο μου πού ποιος ξέρει σε σ' άπελπισία βρισκόνταν. Σάν τελείωσα τ'ο γράμμα είθυνα άλαφρότερος. Άλλά κατ'ε έπνιγε. Έπρεπε να κλάψω γιά να ξεθυμάνω. Έπρεσε στο κρεβάτι μου, κ' έκλαψα, έκλαψα όσο μπόρεσα.

Σε λίγες μέρες θαβάνω άπάντησα. Διαβάξα κ' η καρδιά μου χωράει.

— Ο πατέρας μου, τ'ο ξέρεις, είτανε έμπορος. Με τ'α σπουγγάρια και έμπορεύοματε έκανε κάμποση περιουσία, με τ'ο νησί τ'ον είτανε να με ιδώ έπιστήμονα. Έδειχνα, είνα άκλήμια, κ' έτ'α κάποια κλίση σ'α γρηματικά, κάποια ξεχωριστή προθυμία γιά μάθηση. Ήδιαιτέρως η φιλολογία με ένθουλιζε. Τόσο η άρχαία σου και η νεώτερη. Ήθημα δέν άφρηνα έδιδάσσει, σελίδα φιλολογική σε βιβλία, σε περιουσία, σε έφημερίδα δε γράφτηκε χωρίς να περσίση άπ'ο τ'α μάτια του είταν κατ'ε παραπάνω από άγάπη είταν μια άνάγκη τής ψυχής μου πού έναν κικμά είχε, να μπόρεσα κι ο ίδιος μια μέρα να γράφω, να διαβάζομαι όπως διαβάξα εγώ τώρα τους άλλους; κ' έλαχτρούσα. Με τέτοια όμοια γράψαμε τή φιλολογία. Ο πατέρας μου έμπορος, άγράφματος άνθρωπος, βέρος νουούτης, δέν κατάλαβαινε απ'αυτό, αλλά μ'ο έδινε ότι τ'ο ζητούσα, βέβαιος πώς τ'α χρώματά του δ'ε π'ηγαίνα στον άνεμο. Έτσι περνούσα τ'α χρόνια. Σάν έφτασε ο καιρός να δώσω έξέταση άρρωστάει ο πατέρας μου και σε λίγες ήμέρες πεθάνει. Τότε φανερώθηκε η αληθινή μας κατάσταση. Μαθημέμος εγώ να κάθωμαι

ριβμός τ'ων Έλλήνων τ'ων άποξενωμένων από τής πρωτεύουσας (*). Κι ενώ εξακολουθούσε κ' όποτε' από τ'α χίλια πενταχίλια, πού ζούσε ο Σοφικανός, να είναι η καθαρεύουσα, η άρχαίζουσα η εκκλησιαστική, από εις εύρύτερον κύκλον όμοσθών διαδεδομένον όργανον συνεννοήσεως και φυσικά έπρεπε τ'ο ίδια να είτανε και τώρα, και μάλιστα ο «εύρύτερος κύκλος» έπρεπε να έχει γίνει «εύρύτερος» ύστερ' από τ'α σχολιά, και τ'α πανεπιστήμια, και τις έφημερίδες, και τ'α βιβλία, και τ'αλλα όλα πού συντελούνε στην επικήρταση και τ' έπλωμα μιας γλώσσας, σήμειρα η καθαρεύουσα, η άρχαίζουσα, η δ'η επικρατεστέρα, πρέπει να καλήται όμοίως δι'άλεκτος ζωντανή, άπ'ο αριθμός τις ανθρώπων, (έστω και όχι πάντοτε) μεταχειρίζεται αυτήν κτλ. (**). Δέν τήν έμποδίζει όμως η περιορισμένη τής χρήση να είναι η ζωντανότερα κ' επικρατεστέρα διάλεκτος τής σημερον!

Γιά να πείσει τ'ον άναγνώστη του ο κ. Σκιζς ότι «η καθαρεύουσα ήτο τ'ο εις εύρύτερον κύκλον όμοσθών διαδεδομένον όργανον συνεννοήσεως» έως προχτές από τήν εποχή τ'ο Σοφικανού, φέρνει και:

(*) Σελ. 167. (**) Σελ. 104.

